

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SENKI TÖBBET?

◆ Aki a nagy Őre vár, legalább kétféleképp csalódhat. Vagy senki se lesz elég jó neki, hiszen csupa ócska ócskéval sodorja össze az élet, emberfia ugyanis soha nem lehet olyan tökéletes, mint a képzeletünk alkotta szuperhős. Vagy belevetíti egyvalakibe az általa fantáziált rengeteg nagyszerűséget, és amíg az illúzió rózsaszín köde tart, valóban elhiszi, hogy a hibátlanul hozzá passzoló asztrállénnel sikerült összejönnie. Elég könnyen így járhatunk, ha nem tökéletlenségében szerethető társat keresünk, hanem valamiféle UFO-ra vágyakozunk.

A másik véglet, amely mögött fájdalmas kudarc húzódhat meg, az, hogy senkit sem akarunk látni, a nagy senkire vágyakozunk. A szakítást éppolyan gyászfolyamat követi, mint egy kedves lény halálát. Amíg a seb eleven, amíg a hiány égető, egy új kapcsolat csak ront a helyzeten. Amíg nem tudtuk elsíratni a távozót, bárki érkező terhünkre lesz. Vagy pótszerként, átmeneti kapaszkodóként szolgál. Ha pedig eszköznél használunk másokat, sérülnek ők, sérülünk mi.

A grúz költőnő versében először a kétségbeesés önkívületi állapotát látjuk. Az érzékek bezárulnak. Hunyt pupillák, elmosódott körvonalak: megszűnik, romlik a látás. Némaság tengere fölé tartott fül: üresjáraton a hallás. Semmi halai, végtelen rágógumi-nyammogás: az ízlelés sem hoz semmi újat. Talán nem véletlen, hogy nem esik szó szaglásról és tapintásról: mindkettő a szerelem fizikai részének legbensőségesebb velejárója. Még zsibbadtak a korábbi tapasztalástól.

A rossz közérzet háromszoros rétegén áttörve rajzolódik ki a háttörténet, illetve annak magva, lényege, amelyet már csak felöltöztetnek a valóság külső formái. Mi is történt? Aki hátán cipeli a létrát, hogy elcsaklizza a holdat, az aránytalanul nehéz, emberfeletti feladatot vállal, sokkal magasabbra tör, mint lehetséges. Önmagát sem kímélve, messze saját embervolta fölé emelkedve, a lehetetlent kísértő szerelmet keresi. Hogy ez mit jelent a konkrétumok terén? Nyilván többet, mint egyéjszakás kaland. A semmi fölé kapaszkodni sebezhetővé válást jelent, kockázatvállalást. A versből szóló nő megnyitotta magát, és valami ezüstösen finom, távoli dolgot akart elérni: lehozni a Holdat az égből.

Társa viszont kihasználta kiszolgáltatottságát, és egyszerű kukkolóként viselkedett. Talán úgy tett, mint aki a létrát tartja, talán elhitette a másikkal, hogy értékeli áldozatát, és közben eszközként használta kedvesét. Ezüstcsészének kapta a Holdat, de piszoárnak használta. Vagyis az én-te libikóka vérszesen elbillent a mázsányi súllyal rátehenkedő férfi irányába. A Hold pedig maradt az égen. Ki tudja, egy életben hányszor tudjuk összeszedni minden erőnket, hogy megpróbáljuk elcsaklizni onnan? ◆

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

Diana Anfimiadi A NAGY SENKIRE VÁROK

Várok a nagy senkire...
Forró szemhéjak borulnak rám
takaróként,
A némaság tengere fölébe hajlok,
Fülkagylómat óvatosan
odatartom,
Várok a nagy senkire...
A dolgokat is alig észlelem,
Csak elmosódott körvonalukat
látom,
Várok a nagy senkire...
Félálmom tepsijében semmi halait
fortyogtatom,
Agyam a megtörténtek
rágógumiján kérődzik,
Félek, nehogy elmajszolja
nyelvemet is.
Azon az éjszakán hátamon
cipeltem a létrát,
S tetején ágaskodva próbáltam
elcsaklizni a holdat,
Te meg a szoknyám alá próbáltál
belesni.
Várok a nagy senkire...

»»» Lackfi János fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

HOLDBÉLI CSÓNÁK

Az elmúlt időszak fájdalmasan sűrű volt, mindenki (vagy legalábbis az újságolvasó-netező közönség) személyes, sokáig titkolt történeteket osztott meg arról, hogy érte-e őt szexuális jellegű visszaélés, és ha igen, hogyan cipelte a megaláztatás súlyát évtizedeken át. Talán kicsit újrarájzolódna végre a nemek közti megengedhető viselkedés határai, talán van remény arra, hogy a férfiak megértik, hogy a nők számára egy futó fenékpaskolás, egy pár másodperces vicceskedő fogdosás is egész életükben égető szégyent jelenthet, a testi billog mellett tetézve még a tehetetlen gyengeség generációkon át öröklődő kiszolgáltatottságtudatával.

Sokakat megdöbentett ez a sérelemtömeg, sokan parttalan panaszáradatnak is vélték hamar, mások egyenesen céltalan-értelmetlen nyavalygásnak, ezzel próbálva elvenni a kimondás élet, a tiltakozását, ami kivinné a kezükből az irányítást; ám épp ezzel mutatták meg a patriarchális világrend erőszakosan uralkodó oldalának kényelmi szempontjait. Hogyhogya nem füttyöghetünk egy nő után az utcán? Hát még bókolni se lehet? Mit képzelnék ezek a nők, hogy egyszerre az egész férfitársadalmat vádolják? Hiszen ők is megérik a pénzüket... Jobb, ha befogják, jobb, ha hallgatnak szépen tovább.

Ebben a diskurzusban szólalt meg csendesen valaki, és a magányról beszélt. Arról, hogy a kiszolgáltatottság sokféle lehet, hogy az ember néha annyira egyedül van, hogy szinte bármit megtenne egy érintésért. Van, aki letépi, mert van, aki odaadja – és aki tépni tanul, az tépni fog tovább, aki pedig kiszolgáltatott, az továbbra is az marad. Fájdalmas írás volt, elevenbe vágó.

Ezért ez a vers most számomra az egyedüllét ürességét mutatja – bár szólhatna éppenséggel másról, esetleg az alkotás kényszeréről is; furcsa belső ballada, elharapott vallomás. A kísértő ürességről suttog, annak próbál ellenállni. Némaság és hallgatás, rágódás és vágódás – mi igazabb vajon, a jelen vagy a múlt? Mi történt, amitől a versbeli beszélő legszívesebben elharapná a nyelvét? Miféle létra és miféle hold? Talán szerelmi légyott éjszakája volt, talán ártatlanul induló gyermekeli csillagnézés? Történt-e több, mint óvatos felfelé pislogás...?

A nagy senkire várni, hiába. Űrrel tölteni be az űrt. Magunkba burkolózni, forró (síró?) szemhéjak fedezékébe húzódni, névtelen sóvárgásokkal tele. Kire, mire vár, akinek senkije sincs? Bárkire? Vagy csak arra az egyetlenegyre, a holdbéli csónakosra, az elérhetetlen szeretőre? Mennyire beszűkül a világ ebben a szűkítő vágakozásban! Az ösztönök sötétjében semmit se látni. Milyen jó lenne kinyitni végre a szemünket! Meglátani végre egymás szeretetre, bizalomra szomjas arcát! ♦